

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 13.03.2019
Vår ref.: 201706361-54
Arkiv: 312 / 145.2D
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Erik Roland

Oversendelse av klage på NVEs vedtak om konsesjon til å regulere Søbergsvatnet i Bindal kommune i Nordland

I NVEs vedtak av 12.12.2018 fikk Småkraft AS konsesjon til å regulere Søbergsvatnet i Bindal kommune. NVE har mottatt klage på vedtaket fra Naturvernforbundet i Nordland/Rana og omegn. NVE kan ikke se at det i klagen har kommet frem nye momenter som gir grunnlag for å endre vedtaket. Sametinget har gitt innsigelse til søknaden.

Bakgrunn for klagen

NVE mottok søknad datert 07.03.2018 fra Småkraft AS om tillatelse til å regulere Søbergsvatnet i Bindal kommune. Naturvernforbundet i Nordland og Naturvernforbundet i Rana og omegn (heretter kalt Naturvernforbundet) har klaget på NVEs vedtak av 12.12.2018 om konsesjon.

I konsesjonen er det gitt tillatelse til å regulere Søbergsvatnet med 1,0 m ved å bygge en betongdam på bergterskelen i utløpet. Reguleringen vil øke midlere årlig produksjon med ca. 3,2 GWh i Søbergsvatnet kraftverk som har inntak ca. 1 km lenger ned i vassdraget. Antall naturhestekrefter som blir innvunnet/utnyttet, er godt under grensen for behandling etter vassdragsreguleringsloven og vannfallrettighetsloven.

I konsesjonsbehandlingen har NVE lagt vekt på at reguleringen vil være et bidrag til fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. Vi mener konfliktene ved en regulering av Søbergsvatnet i hovedsak, men likevel i begrenset grad, knytter seg opp mot naturmangfold, landskap og reindrift. NVE vurderte at fordelene av det omsøkte tiltaket var større enn ulempene for allmenne og private interesser og ga derfor i vedtak av 12.12.2018 konsesjon til reguleringen.

Sametinget har gitt innsigelse av hensyn til reindriften. Det ble avholdt innsigelsesmøte med Sametinget, men innsigelsen er ikke trukket.

Klagen

Naturvernforbundet krever at konsesjonsvedtaket må oppheves da de mener at eiendomsforholdene rundt Søbergsvatnet er uavklart, og med henvisning til sin befaringsuttalelse. De mener også at NVE

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

ikke har overholdt opplysningsplikten, jf. vannressursloven § 24, da det ikke forelå kart som viser matrikelnummer (gnr/bnr) eller eiendomsgrenser for fjellområdet i søknaden.

Klagen viser også til at Bindal kommune ikke har dokumentasjon på at Frithjof Plahte er grunneier og at Plahte har startet opp arbeidet med å klarlegge eiendomsforholdene for å få matrikulert fjellområdet ved Søbergsvatnet. Naturvernforbundet krever at umatrikulert grunn i fjellområder i Bindal kommune må gjennom en jordskifteprosess slik det har vært lenger nord på Helgeland.

Naturvernforbundet mener videre at NVE har brutt kravene til konsesjonsbehandling i vannressursloven § 13 (*grunneiers rådighet*) og § 23 (*innhold av søknader, saksutredning*), vassdragsreguleringsloven § 11 (*krav til konsesjonssøknader*), vannfallrettighetsloven § 12 (*innhold i søknad*) og egen rettleder *Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker (del III utarbeiding av melding med forslag til konsekvensutgreiingsprogram, pkt. 3.5)*. Disse bruddene skal være knyttet til uavklarte eiendomsforhold og manglende opplysninger om Småkraft AS som søker.

Naturvernforbundet knytter også andre merknader til konsesjonen for regulering av Søbergsvatnet. De reagerer på at det er SWECO på oppdrag fra Småkraft AS som kommenterer høringsuttalelsen deres om beregnede og ikke observerte, naturlige vannstandsendringer. De mener at en oppdemming vil gi langt flere dager med laveste reguleringsvannstand og en reguleringszone preget av uttørring. Videre vil reindriften ved Søbergsvatnet bli utsatt for økt risiko for usikker is på senvinteren. Naturvernforbundet mener at reguleringen av Søbergsvatnet vil påvirke naturtilstanden i strandsonen til Fjellvatnet/Storvatnet nedenfor kraftverket og vannføringen i Eidvatnet i strid med verneforskriften for naturreservatet. Det anføres at kunnskapskravet i naturmangfoldloven § 8 er ikke innfridd med en biologisk mangfoldrapport fra 2005 for Søbergsvatnet og at INON skal fortsatt anvendes som kriterium for eventuelt inngrep skal avgjøres. Naturvernforbundet framhever at naturmangfoldloven § 10 (*økosystemtilnærming og samlet belastning*) må komme i betraktning i lys av kraftverkene som er satt i drift eller under bygging ved Tosenfjorden. De mener også at brukerinteressene ved Søbergsvatnet er mer enn Plathes Eiendommer, at samfunnsnyten er minimal med lite ny kraft i et overmettet kraftmarked og at eierinntektene går 100 % til et tysk investeringsfond.

NVE har valgt å kort oppsummere klagen på 10 sider da innholdet stort sett er kjent fra Naturvernforbundets uttalelser til søknaden og vår sluttbefaring. Klagen har vedlagt en e-post datert 04.01.2019 fra Bindal kommunes saksbehandler om eiendomsforhold som er omtalt ovenfor.

Småkraft AS/Plathes Eiendommer har kommentert klagen i brev datert 22.01.2019. Brevet har et kart som viser eiendomsgrensene i fjellområdet nord for Tosenfjorden. Vi gjengir følgende utdrag:

...

Det er korrekt at de fleste fjellgrenser i kommunen ikke er matrikkelført. Dette betyr ikke at det er uenighet om eierforholdene til de ulike fjellområdene. Plathes Eiendommers gnr 83 Søberg grenser mot naboeiendommene gnr 87, 89 og 91. Alle disse eiendommene er aktive brukere og utøver jakt og fiske på hele eiendommene sine. På noen strekninger har det vært jordskiftesaker slik at grensene er fastsatt, men mange steder benytter man vannskillene. Da det aldri har vært noen uenighet, har ingen brydd seg med å få grensen registrert i matrikkelen. Noen steder kan det være uavklart om grensene følger vannskillet perfekt eller om den går litt mer fra topp til topp, men dette påvirker ikke eiendomsforholdet til det berørte området. Manglende matrikkelføring er en problemstilling i svært mange vannkraftsaker, og NVE behandler forholdet helt korrekt.

Det er riktig at SWECO opprinnelig utarbeidet beregnede verdier for vannstand i Søbergsvatnet. De har også fått betalt, noe annet ville vært urimelig. Under NVE-befaringen ble

det vist frem en liten bukt med klar strandlinje som viste hvor høyt vannet går under flom. Denne strandlinjen ble fysisk målt til å være 90 cm høyere enn vannspeilet. Vannstand på befaringsdagen var ikke unormalt lav, og vegetasjonen indikerte at laveste normale vannstand var 10-20 cm lavere. Dette ble bekreftet av kjentmann Steinar Hansen. Det er derved observert at de naturlige vannstandsendinger i vassdraget er minimum 1 meter. De observerte vannstandsendingene er derfor større enn de beregnede.

Naturvernforbundets påstand om at det ikke er observerte vannstandsendinger er derfor feil. Vi har likevel valgt å benytte de beregnede verdiene selv om disse indikerer at konsekvensene ved regulering vil bli større enn de observerte vannstandsendingene tilsier.

Det er innlysende at ethvert tiltak i et vassdrag vil føre til konsekvens og endring, men vi mener at dette tiltaket ikke vil ha vesentlige negative effekter på hverken isforhold for reinsdyr, utvasking i reguleringszone eller betydning for naturreservatet nedstrøms. Til det er reguleringen for liten og ligger for nær den naturlige vassdragsvariasjonen.

Regulering av Søbergsvatnet har liten betydning for den totale produksjon i området, men er en viktig produksjonsøkning for Søberg kraftverk, som produserer mindre enn beregnet.

Det er riktig som NFN har fått med seg at Småkraft AS skiftet eier i 2015. For bransjen og forvaltningsorganene er dette kjent kunnskap. Eierskapsendingen gir ingen forskjell på avtalene med grunneierne. Fallrettene leies av grunneierne med tilbakekjøpsklausul for kraftverket i kontraktene. Akkurat for dette prosjektet er påstand om at alle inntekter går til et tysk investeringsfond ekstra feil. Avtalen om reguleringen av Søbergsvatnet gir grunneier 70 % av salgsinntektene til 3,2 GWh uavhengig av reell produksjon ved Søberg kraftverk. Denne avtalen har derfor spesielt stor økonomisk betydning for grunneier.

Innsigelse fra Sametinget:

Grunneier Frithjof Plahte har vært flere ganger i telefonisk kontakt med leder i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt, Torstein Appfjell, både før og etter at det ble gitt konsesjon. I siste samtale ble følgende avtalt:

- Så fremt ikke annet blir avtalt med reinbeitedistriktet, så skal anleggsaktiviteten legges til perioden 1. juni og frem til slutten av oktober, da dette er en tid av året da reindriften normalt ikke har aktivitet i området.*
- Reindriften skal holdes oppdatert med fremdrift og planer, og man skal ha en tett dialog slik at man unngår konflikter.*
- Utbygger er positiv til å gjøre avbøtende tiltak for å kompensere ulemper tiltaket måtte medføre. Appfjell ønsket å komme tilbake på dette etter at han hadde konferert med styret.*

Konklusjon:

Småkraft AS kan ikke se at det fremkommer nye momenter som ikke har vært grundig vurdert tidligere i saken. Vi mener vilkår for konsesjon til regulering av Søbergsvatnet er oppfylt, jf. vannressurslovens §25.

NVEs vurdering av klagen

NVE mottok klage på vedtaket om konsesjon til å regulere Søbergsvatnet fra Naturvernforbundet i Nordland/Rana og omegn. Det er klaget i rett tid, jf. forvaltningsloven § 29. Klagene tilfredsstiller de

øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. Begrunnelsen er stort sett de samme synspunktene som i uttalelsene til søknaden.

NVE viser til vårt KNV-notat 19/2018 – Bakgrunn for vedtak og at vi har lagt Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk til grunn for saksbehandlingen. De fleste ankepunktene til Naturvernforbundet er allerede kommentert i notatet, men vi vil likevel kommentere enkelte punkt i klagen.

Eiendomsforhold

Naturvernforbundet påstår at eiendomsforholdene i fjellområdet ved Søbergsvatnet er uavklarte og at Plahtes eiendommer derfor ikke har rettighetene som er nødvendig for å gjennomføre reguleringen. De mener at dette er bekreftet av Bindal kommune og Kartverket da det ikke foreligger kart med matrikkelnummer, og indirekte av Plahtes Eiendommer som har startet en prosess med å få matrikulert grunnen ved Søbergsvatnet. Det vises også til et gammelt skjøte fra 1873 på en eiendomsoverdragelse for nærliggende gårder der fjellområdet ikke er omtalt og en tidligere jordskifteprosess lenger nord på Helgeland.

Småkraft AS/Plahtes Eiendommer imøtegår påstanden fra Naturvernforbundet og har vedlagt kart over området med inntegnede grenser for eiendommene med gårdsnumre.

NVE viser til Kartverket hjemmesider om tinglysning der vi gjengir følgende utdrag:

Skjøte er det dokumentet som brukes for å overføre fast eiendom til en ny eier. Det heter da at eieren får grunnbokshjemmel til eiendommen. Når et skjøte tinglyses, får den nye eieren rettsvern for sin eiendomsrett. Det innebærer at eiendomsretten er beskyttet mot konkurrerende rettsverv, for eksempel hvis en annen person også hevder å være eier av den samme eiendommen, forutsatt at hjemmelshaveren er i god tro. Dette er regulert i tinglysningsloven.

En person kan gyldig erverve eiendomsrett til en eiendom uten å tinglyse det, men vil da ikke få rettsvern, og kan i verste fall miste eiendomsretten hvis hjemmelshaveren for eksempel skulle gå konkurs.

På Kartverkets kart er området rundt Søbergsvatnet avmerket som grunneiendom uten matrikkelnummer. Småkraft AS/Plahtes Eiendommer opplyser at noen av grensene mot naboeiendommer i fjellområdene i Bindal kommune er fastsatt med jordskifte mens andre følger vannskillet. NVE mener at manglende tinglysning og matrikkelnummer og oppstart av en jordskifteprosess for å fastsette grensene i detalj mot naboeiendommer ikke indikerer at Plahtes Eiendommer ikke har eiendomsretten til området rundt Søbergsvatnet.

NVE vil tilbakevise Naturvernforbundets påstand om at vi har brutt kravene til konsesjonsbehandling i vannressursloven § 13 (*grunneiers rådighet*) og § 23 (*innhold av søknader, saksutredning*), vassdragsreguleringsloven §11 (*krav til konsesjonssøknader*), vannfallsrettighetsloven §12 (*innhold i søknad*) og egen rettleder *Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker (del III utarbeiding av melding med forslag til konsekvensutgreiingsprogram, pkt. 3.5)*. Søknaden om regulering av Søbergsvatnet er behandlet etter vannressursloven, og våre vurderinger er gjort i tråd med Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk. Vi viser ellers til omtale av eiendomsforhold ovenfor og informasjon fra Småkraft AS om eierforholdene knyttet til selskapet. Ut over dette vil vi bare bemerke at eventuell privatrettslig uenighet må avklares mellom partene.

Vi vil særlig påpeke at verken vannfallsrettighetsloven eller vassdragsreguleringsloven kommer til anvendelse på et slikt prosjekt. Det faller heller ikke under KU-forskriftens krav til prosjekter som

krever melding. Så vidt vi kan bedømme har Naturvernforbundet her misoppfattet hvilke lover som gjelder for slike prosjekter.

Eidsvatnet naturreservat

Naturvernforbundet hevder i klagen at regulering av Søbergsvatnet klart vil påvirke strandsonen i naturreservatet nedenfor Søbergsvatnet kraftverkog derfor være i strid med verneforskriften. NVE vil opplyse at reguleringsmagasinet på 1,5 mill.m³ utgjør ca. 8 promille av midlere årstilsig til Fjellvatnet/Storvatnet og ligger høyt opp i vassdraget. Lengden av elvestrekningen fra utløpet av Søbergsvatnet ned til innløpet av Fjellvatnet/Storvatnet er ca. 3,8 km, og den vil ytterligere dempe reguleringens påvirkning på vannføringen inn i reservatet. Utjevningen av avløpet fra Søbergsvatnet i flomperioder vil derfor gi minimal endring i strandsonen og grunnvannsnivået langs Fjellvatnet/Storvatnet som har et areal på 5,71 km². Selv et dambrudd vil få liten konsekvens for vannstanden. Vi legger også til at det trange utløpet fra Fjellvatnet/Storvatnet medfører stor selvregulering, og at den naturlige vannstanden vil svinge betydelig. NVE vil derfor tilbakevise påstanden fra Naturvernforbundet om at reguleringen av Søbergsvatnet er i strid med verneforskriften for naturreservatet.

Videre oppfatter Naturvernforbundet det slik at Eidsvassdraget er vernet. NVE viser til at vassdraget ikke er oppført i verneplanene.

Naturmangfoldloven

Naturvernforbundet påstår i klagen at kravene i naturmangfoldloven § 8 ikke er innfridd med den biologiske mangfoldrapporten fra 2005. Undersøkelsen har ikke omfattet strandsonen i Søbergsvatnet med fisk, fugler, moser, lav og bunndyr som ernæring for ørreten. Naturvernforbundet har ikke tiltro til beregnede vannstander før og etter regulering og hevder at reguleringssonen vil være preget av uttørking.

NVE legger til grunn at modellering av vannstander i reguleringsmagasin er vanlig i søknader. Her er høydegrunnlaget en terrengmodell fra laserskanning av området. Usikkerhet i beregnede vannstander kan også skyldes valg av målestasjon som er brukt til å sammenligne vannstander før og etter regulering. NVE viser til at det ikke er kommet krav om tilleggsundersøkelser fra Fylkesmannen i Nordland, og vi anser derfor at kravene i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Naturvernforbundet mener i klagen også at naturmangfoldloven § 10 må komme i betraktning i lys av andre utbygginger i området rundt Tosenfjorden. NVE har valgt på å vurdere belastningen på økosystemet og naturmangfoldet innenfor vassdraget som ikke er påvirket i særlig grad utover bygging av Søbergsvatnet kraftverk nedstrøms det planlagte reguleringsmagasinet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Naturvernforbundet påstår at reduksjon av INON-områder skal være et kriterium ved vurderingen av om Småkraft AS skal få konsesjon til regulering av Søbergsvatnet. NVE viser til at reguleringen er på 1 m og derfor under grensen for hva som regnes som tyngre, tekniske inngrep som påvirker INON-arealer.

NVE har for øvrig i brev fra Olje- og energidepartementet av 11.05.2015 fått beskjed om at INON ikke skal inngå som forvaltningskriterium, og at dette er erstattet med å gjøre en vurdering av konsekvenser for store, sammenhengende naturområder med urørt preg. Vi har konkludert med at 1 m regulering av Søbergsvatnet ikke vil ha særlige virkninger for dette temaet.

Reindrift

Naturvernforbundet mener i klagen at det vil bli økt risiko for usikker is på ettervinteren og om våren etter regulering av Søbergsvatnet, noe som kan påvirke rein på seinvinterbeite i området. Det vises til at Sametinget har gitt innsigelse til søknaden pga. negative virkninger for reindrift.

Småkraft AS/Plathes Eiendommer kommenterer til klagen at Frithjof Plathe flere ganger har vært i kontakt med leder Torstein Appfjell i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt før og etter at NVE ga konsesjon til reguleringen. De har avtalt at anleggsaktiviteten skal foregå på sommeren og tidlig på høsten når reindriften ikke bruker området, at reindriften i tett dialog skal holdes oppdatert om framdrift og planer og at utbygging er positiv til å avbøte ulemper tiltaket medfører.

NVE har vurdert virkningene for reindriften i konsesjonsbehandlingen og mener at ulempene kan avbøtes i tilstrekkelig grad. Vi har ikke mottatt uttalelser fra reinbeitedistriktet og antar derfor at distriktet anser reguleringen som akseptabel for reindriften gitt tett kontakt under byggeperioden og avbøtende tiltak. Under innsigelsesmøtet mellom NVE og Sametinget kom det fram at Sametinget ville vurdere å trekke innsigelsen dersom NVE kunne bekrefte at søker har dialog med reindriften. Kommentarene fra Småkraft AS/Plathes Eiendommer viser at det god dialog mellom partene slik at byggeperiode og avbøtende tiltak kan gjennomføres.

Samfunnsnytte

Naturvernforbundet skriver i klagen at konsesjonen til regulering av Søbergsvatnet er gitt uten mulighet for å iverksette statens hjemfallsrett i framtida med henvisning til vassdragsreguleringsloven § 28 og vannfallsrettighetsloven §§ 5, 8 og 11. De spør om NVE har gjort nok en saksbehandlingsfeil.

NVE opplyser at søknaden er behandlet og konsesjon gitt på ubestemt tid etter vannressursloven slik det er vanlig for saker av denne karakter. De to lovene som Naturvernforbundet viser til kommer ikke til anvendelse.

Naturvernforbundet hevder i klagen at det ikke er bruk for kraftproduksjonen fra reguleringen av Søbergsvatnet da Norge har et overskudd av kraft og at inntektene vil gå til Aquila Capital som er et tysk investeringsfond.

NVE vil opplyse om at Norge har hatt strømutveksling med andre land siden 1960, og vi har nå kabler og ledninger bl.a. til Sverige, Danmark og Nederland. I år med normale nedbørsmengder har Norge et kraftoverskudd som eksporteres til disse landene. I tørre år kan det imidlertid være behov for å importere strøm. NVE har ellers vektlagt at tiltaket vil gi et tilskudd av regulerbar, fornybar energi.

Småkraft AS/Plathes Eiendommer imøtegår Naturvernforbundets påstand om at alle inntektene fra produksjonsøkningen ved regulering av Søbergsvatnet går til Aquila Capital. Avtalen om regulering av Søbergsvatnet gir Plathes Eiendommer 70 % av salgsinntektene til 3,2 GWh uavhengig av reell produksjon ved Søberg kraftverk. Uavhengig av bakenforliggende eier vil tiltaket uansett bidra til noe lokal verdiskapning og med skatter til samfunnet. Eierforhold berører for øvrig ikke vurderinger etter vannressursloven.

Oppsummering

Etter NVEs syn er det ikke fremkommet nye opplysninger i klagen fra Naturvernforbundet som tilsier at NVE bør endre sine vurderinger i forhold til vårt vedtak om konsesjon regulering av Søbergsvatnet.

Konklusjon

NVE kan ikke se at det i klagen er kommet frem nye opplysninger som gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 12.12.2018. NVE opprettholder derfor vedtaket om konsesjon til å regulere Søbergsvatnet.

Vi gjør oppmerksom på at Sametinget har gitt innsigelse til søknaden. Denne er drøftet i vårt vedtak av 12.12.2018.

Vi oversender med dette saken til Olje- og Energidepartementet for endelig avgjørelse, jf. forvaltningsloven § 33. Alle sakens dokumenter gjøres tilgjengelige for departementet gjennom internettløsningen SeDok.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Bindal kommune
Fylkesmannen i Nordland
Naturvernforbundet i Nordland
Naturvernforbundet i Rana og omegn
Nordland fylkeskommune
Plahtes Eiendommer v/Frithjof Plahte
Sametinget / Samediggi
SMÅKRAFT AS
SMÅKRAFT AS v/Martin Vangdal